

עומק הפשט

גליון נושא:

בס"ד, יום ג' פרשת אחרי קדושים ו' אייר
תשע"ז מסכת גיטין דף ב:

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעייין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

'הכשר על ידי מצלמה'

פנינים

עין רואה...

במערכת הכשרות נכנס מאוד הפיקוח
באמצעות מצלמות. בשמיטה היבול נכרי מגיע
משטח הערבים מעבר לגדר הבטחונית, משרד
וועד הכשרות של העדה החרדית נראה ממש כמו
'לשכת מודיעין', כאשר המצלמות בשטח מצילות
את המצב, עם מידע עדכני 'און ליין', בסיוע
אמצעים נוספים; כגון רחפנים, בלוני תצפית,
משקפות לראית לילה, תוכנת מיפוי מיוחדת
לחלקות קרקע, ועוד אמצעים משוכללים.

במאפית 'מצות אירנשטיין', יש מצלמות בכל
שטח המאפיה ויש גישה למפקחי הכשרות של
העדה החרדית לעקוב בזמן אמת אחרי כל אשר
נעשה (צ.ג.).

בהרבה מסעדות בהשגחת הרב רובין יש
מצלמות מעקב עם אפשרות לשליטה מרחוק, וזה
בנוסף להשגחה שהמשגיח נכנס ויוצא.

בימים האחרונים הודיעו ברבנות הראשית, על
שדרוג מערכת הכשרות, ויוצב תנאי לכל מקבלי
תעודות כשרות שצריך לספק מערכת צילום
שיוכלו לפקח עליהם און ליין ממשרדי הרבנות.

גורמי כשרות מציינים שהתועלת במערכת
הצילום כפולה ומכופלת, כי המפקח יכול לבדוק
ולעקוב בכל רגע נתון אחר מעשה העובדים,
כאשר הוא רואה ואינו נראה, ועוד שאפשר לבדוק
למפרע בכל ספק שהתעורר, מה בדיוק אירע. ויש
מירתת חזק מאוד שאין הגבלה ל'זמני הביקורת',
לעומת 'ביקור פיזי' שהעובדים רואים האם הרכב
של המשגיח מתקרב, וברור להם שבשעות
מסוימות אין סיכוי שהמשגיח יקפוץ לביקור. ❖

עד אחד נאמן באיסורין

מקור הנאמנות: מבואר בגמ' (גיטין דף
ב:) 'עד אחד נאמן באיסורין'. והיינו כשלא
איתחזק איסורא, או איתחזק ובידו לתקן
כמו טבל ושחיטה. ומסתפקת הגמ' (יבמות
דף פח.) האם נאמן גם באיתחזק ולא בידו.
כאן במסכת גיטין (דף ב: ד"ה ומשני)
פירש רש"י שהרי האמינה תורה כל אחד
ואחד מישראל, על הפרשת תרומה ועל
השחיטה ועל ניקור הגיד והחלב. ונחלקו
התוס' (ד"ה עד אחד) וכתבו שהמקור הוא
מנדה דדרשינן (כתובות עב.) וְסִפְרָה לָהּ
(ויקרא טו כח) לעצמה.

ובחולין (דף י: ד"ה עד) פירש רש"י דכל
יחיד ויחיד האמינתו תורה דכתיב וְזָבַחְתָּ
מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶךָ (דברים יב כא), וְשַׁחֲטָהּ
בֶּן הַבָּקָר (ויקרא א' ה'), ואכלי כהנים על
ידו ולא הזקיקו להעמיד עדים בדבר.
כלומר, מכך שנאמן על השחיטה, מכאן
המקור שנאמן גם להפרשת תרומה וניקור
הגיד והחלב.

וביבמות (דף פח. ד"ה ואמר) פירש רש"י
והא ודאי פשיטא לן דסמכינן עליה כל זמן
שלא נחשד, דאי לאו הכי אין לך אדם אוכל
משל חברו ואין לך אדם סומך על בני
ביתו. וכן מפרש הריטב"א בשם הירושלמי
שאם אי אתה אומר כן, אין לך אדם
מתאכסן אצל חברו.

1. ראייה באמצעים טכנולוגיים

ראיה ממש: הגמ' מדברת כאשר העד
ראה בעצמו, (לתוס' - כנדה הרואה שנפסק
הדם, וטבלה במקוה. לרש"י בחולין -
דרואה איך הפריש תרומה, ושחט כדין

וניקר את הגיד) ויש לדון מה הדין כאשר העד לא ראה בעיניו, אלא ראה באמצעי טכנולוגי - מצלמה, עין אלקטרונית, מסך של מצלמת וידאו בשידור חי, סרט צילום, (כמובן, באופן שברור על פי מומחים ידועים, שאין חשש זיוף) האם זה נחשב ראייה לצורך עדות באיסורין או לא.

השאלה מצויה במישורים רבים, ונפרט את חלקם; סילוק חשש חלב עכו"ם, מעקב על יניקת הפרות ברפתות בשבת, שהיין אינו יין נסך כי הגוי לא נגע ביין, מעקב בשמיטה שאכן מדובר ביבול נכרי ולא באיסורי ספיחין, בשר שנתעלם מן העין. [שאלה דומה מצינו כלפי יחוד, האם מצלמה בחדר יוצרת מירתת כמו אדם, כאשר ידוע לכל שיש כאן מצלמה שאינה בשליטת השוהים, האם זה מציל מאיסור יחוד].

בירור ולא עדות: לכאורה חלוק בזה עדות של שני עדים לעד אחד באיסורין, בעדות שני עדים צריך ראייה ממש, והוכחה חיצונית לא מועילה. אבל כלפי עד אחד נאמן באיסורין מספיק גם הוכחה חיצונית. שהרי פרשת כללי דיני עדות לא נאמרו בעד אחד, ולכן לא צריך הגדה בפני בית דין, דרישות וחקירות, עדות שאתה יכול להזימה. בעד אחד אין פרשה של הזמה, אין עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה. וכן נאמן גם בעל דבר, קרוב, עד פסול, ואשה (ידוע מה שציין הגר"ח מבריסק למה שכתב בשו"ת 'דברי אמת' סימן א' שלא בכל דבר אשה נאמנת באיסורין) וכל מקור הנאמנות לפי תוס' הוא מנדה הקרובה לבעלה, ולדעת רש"י ביבמות מכך שבני ביתו של אדם נאמנים עליו. ולכן מסתבר שגם כלפי ראייה, רק בעדות נפשות וממון יתכן שצריך ראייה ממש, אבל בעד אחד אין חיוב של 'ראיה' אלא 'בירור', ומספיק לכך גם מצלמה.

2. פולמוס המצלמות ברפתות

רקע: כיום, ברוב הרפתות גויים תאילנדים חולבים את הפרות, בחלק גדול מהם בעל הבית היהודי אפילו לא נכנס לרפת בזמן החליבה, כי אין לו צורך. הגויים כבר רגילים במלאכתם, וגם במקרה של תקלה הם יודעים בדיוק מה צריך לעשות. בזמננו 'שוק המהדרין' צורך כמויות בלתי נתפסות של מוצרי חלב כשרים, החלב מרפתות של שומרי תורה ומצוות מועט מאוד, ובהכרח חייבים לקחת חלב מכל הרפתות הפזורות בכל קצווי הארץ בקיבוצים ובשושונים נידחים, שאינם בבעלות של שומרי תורה ומצוות, ויש קושי גדול לשלוח לשם משגיחים על בסיס קבוע.

הבעיה מתעצמת בשבתות ובחגים, שעל פי ההלכה מותר לחלוב את הבהמות בשבת על ידי גוי, אולם צריך ישראל עומד על גביו בשעת החליבה כדי להכשיר חלב זה, ולא שייך להביא משגיח לכל השבת בשביל רפת של מספר בהמות קטן. כבר לפני הרבה שנים הכניסו בהרבה רפתות מצלמות וידאו במעגל סגור בכל שטח הרפת, ויש למערכת הכשרות גישה בטוחה ועצמאית, ומכאן זה רוצים להחשיבו כחלב ישראל, ויש לברר מה השיטות בזה!?

הויכוח בין 'וועדי הכשרות'

3. האוסרים

העדה החרדית והרב לנדא: לדעת ועד הכשרות שעל ידי בד"ץ העדה החרדית ירושלים, וכן סבורים בהשגחת הגרמ"ל לנדא בני ברק (כפי שביאר באריכות בדרשה מיוחדת שבט תשע"ו), אם המשגיח ממעט להכנס לרפת בגלל המצלמות, או בשבת שאין אפשרות למשגיח להגיע לרפת - אין המצלמה נחשבת "נכנס ויוצא" הנדרש בהשגחה בחליבת עכו"ם, ולא מועיל מערכות צילום להחשיבו כישראל עומד על גביו, ויש לחלק בין חליבה שצריך שיהא ישראל עומד על גביו בפועל, ואין זה רק בירור מציאות שלא נתערב שם חלב טמא, כמו שחז"ל אסרו בישול עכו"ם כדי להתרחק מהגויים, אף כאשר אין בזה שום חשש איסור. ובזה לא מועיל מצלמות.

עיקר הדברים מובא גם בשם הגרי"ט וייס שליט"א גאב"ד העדה החרדית. ביאור הדברים כתב באריכות הג"ר משה שטרנבוך שליט"א (שו"ת תשובות והנהגות חלק ה' סימן רנה), שאם כן צריך להסתכל היטב במצלמות במוצאי שבת, וגם אם נשגיח על כך, יש חשש שמא יבואו להתיר גם בלי לבדוק את המצלמות. ועוד שבתקנות חז"ל יש טעמים נוספים מעבר למה שגילו לנו, ובנוסף לחשש

מנהג ישראל תורה

דעת הגר"ש הלוי ואזנר

מכתב 1: בוועדת מהדרין סומכים (בין השאר) על מכתב הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל אל הרב זאב ויטמן רב תנובה, ולתלמידו המובהק הגר"ר יעקב מאיר שטרן שליט"א דומ"ץ בבד"ץ הגר"ש הלוי ואזנר חבר ועדת מהדרין מתאריך כ"ח אדר שני תשס"ג (הובא בקובץ 'נתיב החלב') שניתן לסמוך על הראיה באמצעות המצלמות לענין השגחה שיחשב כחלב ישראל. אלא שבניגוד לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל שהתיר לסמוך על מצלמות לבד, החמיר הרב ואזנר והתנה שלא יסמכו רק על המצלמות, אלא שבנוסף המשגיחים יבקרו מפעם לפעם, לפחות עשרים פעמים בשנה. בוועדת מהדרין מציינים, שבפועל הם מגיעים ליותר מפי שנים וחצי ביקורים מאשר נדרש!

מכתב 2: בוועדת מהדרין מציינים למכתב נוסף של הרב ואזנר בתאריך הקודם למכתב הנ"ל בו מאשר את הפיקוח של 'ועדת מהדרין' באמצעות המצלמות. והוסיף בכתב ידו; הסכמתי לזה, בצירוף דין הש"ס ושו"ע יו"ד, שמהני יוצא ונכנס, וקבענו עשרים פעם יוצא ונכנס לכל הפחות. ויהי רצון שלא יצא מכשול מתחת ידיכם.

מכתב 3: למרות כל האמור, כעבור עשר שנים הורה בפירוש בעל ה'שבט הלוי' שלא לסמוך יותר על המצלמות, עקב שינוי המציאות, כלשונו - 'הטעכניק השתכלל'.

הנה הגר"ר משה שאול קליין שליט"א דומ"ץ בבד"ץ הגר"ש הלוי ואזנר, ורב שכונת אור החיים – חיבר ספר שלם שאילת משה על הנושא של דיני חלב עכו"ם והמסתעף, בתחילת הספר מודפס 'מכתב הסכמה' נלהב, מרבו המובהק הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל.

בשולי ההסכמה, כתב הגר"ש ואזנר זצ"ל בתאריך אייר תשע"ג בזה הלשון - אשר הביא בספרו בענין המצלמות ברפתות שהנהיגו בזמננו להיות בגדר יוצא ונכנס אי מהני הן אמת שזה כמה שנים הסכמתי לשעת הצורך לדעת הרבנים המתירים בתנאי ובצירוף שבנוסף למצלמה יהיה ישראל יוצא ונכנס מזמן לזמן ולא לסמוך רק על המצלמה. אמנם במציאות כהיום נשתכלל הטעכניק, והמומחים במכשירים אלו יכולים לשנות את הנתונים, אם כן מה הועילו חכמים בתקנתם, וגם יכול להביא למכשולים על כן דעת תורה נוטה בודאי שאי אפשר לסמוך על המצלמות גם בתנאי הנ"ל, ובעיני ישראל רואהו או יכול לראותו כמבואר בשו"ע, והדברים פשוטים. עכ"ל המכתב.

מכתב 4: בתאריך ג' בתמוז תשע"ג חזר הגר"ר משה שאול קליין – יש טוענים שיש מצלמות משוכללות שאין אפשרות לזייפם האם יש להתיר להשתמש בהם, או שאין לחלק בזה? והשיב הגר"ש ואזנר בכתב ידו; בדבר כזה שנוגע לקדושת אכילת כלל ישראל - דעת תורה יותר שאין לחלק בין המצלמות - והמהודר לסמוך על השגחה כדין המבואר בשו"ע. ❖

שגילו לנו חז"ל שמא יערב דבר טמא, יש גם טעם שיתבדלו מהגויים, ולא התירו רק כאשר ישראל נמצא שם בפועל, ולא מספיק הוכחה חיצונית על ידי מצלמה שלא התערב חלב אסור.

גם מצוי שהמצלמות מתקלקלות, כפי שהעיד בפניו חכם אחד שבדק במקום מסוים שהותקנו מצלמות, ונכח לראות שקרוב לחצי מהמצלמות לא פעלו כראוי. ומסיק לדינא שרק בימות החול שיש משגיח בשטח, אפשר לצרף גם את המצלמות, אבל בשבת שסומכים רק על המצלמות לא מועיל. עכ"ד.

ועוד, הרי הרב ואזנר כותב בעצמו שזה מביא להרבה מכשולים, מבלי לפרש. מי יודע אולי כוונתו היתה לחילולי השבת הרבים המבוצעים בהרבה רפתות מחוץ למכון חליבה (בהכנת המזון,

וטרינרים שבאים בשבת, משרדי הרפתות שפעילים בשבת, טכנאים שנותנים שירות בשבת). כאשר לעומתם אצל הרפתות שומרות שבת ללא מצלמות, כל חילולי השבת הרבים לא קיימים.

עומד ורואה: חשוב לציין, שגם לדעת העדה החרדית, כלפי שמיטה כן סומכים על מצלמות, וזה משני טעמים; ראשית מצד גדרי הדין, בחליבה יש הלכה מפורשת שצריך שיהיה ישראל עומד ורואה, בזה צריך דווקא ישראל ממש ולא מצלמות. אבל בשמיטה זה רק ענין של בירור האם אכן אינם פירות אסורים, ובזה מועיל מצלמות לברר מהיכן התוצרת, ולא מסתמכים רק על המצלמות ישנם עוד בירורים.

שידור חי: ועוד הבדל פרקטי, בשמיטה המשגיחים מפקחים בזמן אמת על ביצוע הקטיף, וכל פעולה שמתבצעת בשטח משודרת בשידור חי עם המצלמה והטלפון ביד בשעת מעשה. לעומת המצלמות בחלב שרואים רק חלק ממדגם במוצאי שבת, על מה שנעשה כבר בשבת.

מכח כל זה יש הנחיה ברורה בבד"ץ, רפת בבעלות גוי (מצוי בייבוא חלב מחו"ל), או בבעלות יהודי חילוני (רוב הרפתות בארץ), המשגיח חייב להיות בפועל כל זמן החליבה. אם 'אין משגיח אין חליבה'. רפת בבעלות 'שומר שבת בפרהסיה' שאינו חשוד על כשרות (מי שחשוד על כשרות לא סומכים עליו כלל) הוא יכול להתמנות כנאמן כשרות, ולשמש כישראל עומד על גביו של הגוי החולב, בתנאי שיהיה נוכח בשעת החליבה, ולא מספיק שיהיה בבעלות ישראל שומר שבת. לשיטתם; בפיקוח חי בשטח אפשר לשמור על כל התנאים ההלכתיים הנדרשים, פי כמה מאשר בשליטה מרחוק.

הרב לנדא: בהשגחת הג"ר משה יהודה לייב לנדא שליט"א מקפידים לרשום על מוצרי החלב 'בהשגחה מתחילת החליבה', והאריך לבאר את שיטתו בדרשה מיוחדת שנשא ביארצייט על אביו זצ"ל בתאריך כ"ו שבט תש"ע בו סיפר את השתלשלות הדברים, בהשגחה על 'שטראוס מהדרין' (במותגים; חלב יטבתה, שוקו יטבתה, יוגורטים, מעדנים).

בתוך הדברים אמר; הרי כולנו יכולים להבטיח שאין חלב טמא מעורב בחלב. אף אחד לא מעלה בדעתו שעירבבו כאן חלב טמא. אם כן מה יתנו לנו כאן מצלמות? הרי היו יכולים גם להימנע מהתקנת מצלמות ולתת את החלב למעבדה ולהוכיח האם יש כאן חלב טמא או לא?

אלא, יש כאן ענין רוחני, שחז"ל אסרו "חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו"! ובמקום שיהיה ישראל רואהו באים ואומרים יש מצלמות שרואות... האם יעלה על הדעת שבכל מצב שההלכה דורשת שיהיה 'ישראל עומד על גביו', נסתפק בהתקנת מצלמות? הרי המצלמות בשמיטה הוכיחו שאין בהם כל תועלת!

ואכן, ברפתות שתחת השגחת הרב לנדא, בעל הבית חייב להיות ברפת כל שעת החליבה. המשגיח בא בתחילת החליבה גם כדי לראות את הכלים, כדרישת ההלכה שיש לראות ולהשגיח שהכלים ריקים, וגם כדי לראות שבעל הבית היהודי נמצא ברפת בשעת החליבה. וכך חוזר לבדוק שוב, כדין 'נכנס ויוצא'.

בקובץ נזר התורה (תמוז תשע"א גליון כג) הביאו כמה דעות בעניין. שם הובא מכתב מהגר"מ לנדא ועוד רבנים שליט"א, שלמרות שניתן לסמוך על זה, בפרט במקומות ששותים חלב עכו"ם בכל אופן, ראוי שיראי שמים המקפידים על הידור בכשרות שלא יסמכו על זה. עיין קובץ אור ישראל (גליון סד) באריכות גדולה בירור כל השיטות.

4. המתירים

הרב רובין, וועדת מהדרין: בהשגחת הג"ר אברהם רובין שליט"א אב"ד רחובות, וכן בכשרות 'ועדת מהדרין' במחלבות תנובה, מקובל מזה שנים לסמוך על המצלמות, להחשיב את החלב כישראל עומד על גביו, וכפי שהסכים לכך הגרי"ש אלישיב זצ"ל שנחשב כישראל עומד על גביו, אם אחרי זה יסתכלו בוידאו ויתברר שהכל היה כדת, ומשום דאיכא מירתת (נתיב החלב קובץ ג' עמוד 29). ועיין בקובץ נזר התורה (כסליו תשע"ב) שהובא מאמר של הרב ויטמן 'רב חברת תנובה' שכתב שכן הורה לו הגרי"ש אלישיב זצ"ל להקל. והוסיף, כי המציאות מוכיחה שניתן לרמות פחות כשיש

הערות מבני החבורה

צילום בשבת...

בעיה חמורה: מערכות הצילום ברפתות לצורך כשרות החלב, פעילות בשבתות ובמועדי ישראל, לוודא שישראל לא חלב את הבהמה ולא עשה שום מלאכה אסורה, ושלא התערב חלב אסור בחלב המותר.

יש לעורר, שלכאורה אסור לבעל הבית ישראל, לשהות תחת עין המצלמה בשבת, שהרי כל הצד להתיר מצלמות אבטחה בשבת (הובא בהרחבה בגיליון מספר 67 בעניין מצלמות אבטחה בשבת), הוא מכח הכלל של 'פסיק רישא דלא ניחא ליה', אבל כאן זה 'פסיק רישא דניחא ליה', שרק באמצעות מערכת הצילום המתעדת את כל מה שאירע ברפת במהלך השבת, יקבל את תעודת הכשרות המיוחלת.

בשלמא אם רק גויים מסתובבים ברפת אין בעיה, אבל אם ישראל נכנס לטווח המצלמה, בעל הבית, או משגיח שבא לפקח על כשרות החלב, לכאורה הוא נכשל באיסור כותב בשבת, ולפי זה יוצא שחייבים לעשות בשבת או רק משגיחים, או רק מצלמות, ואין אפשרות להחמיר את שניהם בו זמנית, ונמצא שאין כאן את הצירוף של הרב ואזנר שבנוסף למצלמות יהיה נכנס ויוצא, שהרי בשבתות אינו יכול להיות נכנס ויוצא, וצ"ע.

תירוץ: יש מתרצים (ד.ד.), שבאותו רגע שהמשגיח או בעלים ישראל מבקר ברפת, לא ניחא להו במערכת הצילום, שאז אין בזה שום תועלת שהרי יש כאן ישראל עומד על גביו ואין צריך להכשיר מכח המצלמה, ואם הבעלים אינו שומר תורה ומצוות ובלאו הכי מחלל שבת, אין צריכים לדאוג כלפיו שלא יעבור על חשש איסור כותב דרבנן כאשר יכנס לטווח המצלמה ויהא 'ניחא ליה', כיון שאינו עושה מלאכה בידים, ואין סברת האיסור מוחלטת וברורה.

סברא זו, תלויה במחלוקת בין פוסקי זמננו (הובא בגיליון מספר 68), כלפי מצלמות האבטחה בדרכים המובילות אל עבר הכותל המערבי, ש'ניחא ליה' שיצלמו את הפורע הערבי ולא אותו, האם שייך לפצל את פעילות המצלמה, ולהגדיר שבחלק 'ניחא ליה' ובחלק לא 'ניחא ליה'. או דלמא הכל חשיב 'ניחא ליה', כיון שלא שייך לפצל בהגדרה ההלכתית את פעילות המצלמה.

בנוסח אחר אפשר לתרץ (צ.ד.), למרות שבעל הבית 'ניחא ליה' שהמצלמות יצלמו 24/7 אך 'לא ניחא ליה' בתמונה שלו, ואין לו עניין שיראו אותו על גבי המסך, אלא שיראו רק הליך החליבה, וכלפי הצילום של עצמו חוזר להיות 'לא ניחא ליה', וכיון שזה רק דרבנן שהרי אינו בדרך כתיבה שפיר יש מקום להקל בדבר. ❖

מצלמות בקביעות מאשר משגיח ש"נכנס ויוצא". גם הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל הצטרף להתיר (ראה מסגרת), אך הגביל שיהא נכנס ויוצא לכל הפחות 20 פעם בשנה.

הגר"מ גרוס שליט"א ראש ועדת מהדרין סיכם בשיעורו (הובא בקובץ 'נתיב החלב') את כל דיני המצלמות, וביניהם שצריכים לצלם את שטח הרפת, בדגש על 3 מקומות 1. מכון החליבה (לוודא בשבת שרק הגוי חולב ויהודי לא חולב, שהפרה הנחלבת טהורה ולא בהמה טמאה והמצלמה נחשבת כמו ישראל עומד על גביו, שהבהמה הנחלבת אינה בחשש טריפה מניתוח), 2. מערכת ההפעלה החשמלית (להשגיח שיהודי לא עשה מלאכה אסורה לצורך החליבה), 3. דודי המילוי ומכלי קירור החלב (לראות שהדוד ריק קודם החליבה, שלא רוקנו את דוד החלב במהלך השבת, שגוי הדליק את המקרר של הדוד ולא יהודי).

על המצלמות לפעול ללא הפסק 24/7, אם יש תקלה יותר מ-3 דקות בצילומים, לא יכנס חלב זה לתקן 'מהדרין', כיון שצריך שיהא ישראל עומד על גביו מתחילת החליבה עד סופה, ו-3 דקות הוא שיעור זמן מספיק שיהא אפשרות לערב חלב טריפה, ואף שאין מצוי ברפתות גמלים ובהמות

טמאות, עדיין בהמות טריפות אחרי ניתוח מצויות לרוב (יש טוענים שזה יותר מאחד בשישים). במוצאי שבת יבדקו את הצילום של השבת לכל הפחות בדיקה מדגמית לוודא שלא נחלב על ידי ישראל, ושלא חלבו פרות מנותחות שהם בחשש טריפה.

5. רפת אוטומטית

מדהים! מומחי מחשב מפתחים כיום 'רפת רובוטית' המופעלת כולה ללא מגע יד אדם, המכונות חולבות באופן אוטומטי את הפרות (שמגיעות מעצמם לעמדת החליבה בגלל שהחלב שמתרבה בדדים מציק להם, ובגלל אוכל טעים שמונח במקום החליבה), קרן לייזר מכווון את משאבת הוואקום באופן מדויק, ממטרות שוטפות את הפרות, ניקוי סטרילי מתבצע לפני תחילת החליבה, פרה שאינה מאושרת במחשב לחליבה (מטעמי כשרות, או בגלל שכבר נחלבה בשעה האחרונה), חוטפת 'שוק חשמלי' בשער עמדת החליבה ובורחת אחורה.

תוכנה מיוחדת עוקבת אחר כל פרה באמצעות תג זיהוי (כמו מספר ברקוד על המוצרים במכולת), עם תיעוד מלא - מתי נחלבה, ואיזה כמות חלב התקבל. טכנולוגיה מתקדמת זו סוגרת באופן (כמעט) הרמטי את האפשרות לזיופים וחוסר ודאות. ברפת במושב יסודות הוכנס לפעילות לפני כחמש שנים טכנולוגיה חדשנית זו, כך אין חשש חלב עכו"ם, כי הוכחה ברורה חשיב כמו ישראל עומד ורואה, וגם אין בעיה בשבת עם ההשגחה (א.פ.).

פיקוח ממשלתי: ידוע החידוש של הגר"מ פישטיין זצ"ל שאם יש פיקוח ממשלתי שלא יערבו חלב אחר אין בעיה לשתות חלב עכו"ם שהרי ברור שלא עירבו בו חלב של גמל וכדומה, וסיים שזה אינו לכתחילה. ויש אומרים לפי דרכו - כיום שאפשר לבדוק על פי מעבדה, בוודאי לא יערבו שם חלב אחר ויש מקום לסמוך על כך.

מאיך לדעת מומחי כשרות, זה לא פותר את עיקר הבעיה, שעדיין יש סיכוי שהחלב שלנו (חלב ישראל) מורכב מאחוזים גבוהים של חלב מפרות טריפות, ועל פי חוק אין בעיה להכניס חלב מבהמה שעברה ניתוח, כאשר על פי דין היא נהיית טריפה! ורק הואיל ורוב הבהמות כשרות, כל דפריש מרובא פריש והמיעוט נחשב כמי שאינו קיים (ראה שו"ת רבי עקיבא איגר תניינא סימן קג), אבל במקום שאפשר לברר, שהישראל בעלים על המחלבה יש חובת בירור.

ועוד, שהתפרסם מעשה שהיה בחו"ל, שהיה גוי שעירב חלב דבר-אחר בחלב כשר, ובית המשפט זיכה אותו וקיבל את טענתו שאין כאן 'אונאה' לציבור הלקוחות, כיון שחלב דבר-אחר בריא כמו חלב בקר, ואדרבה חלב זה יותר יקר מחלב כשר. לפי תקדים משפטי זה, אי אפשר לסמוך על המירתת מצד חוקי הממשלה (מ.א.).

סיכום הגיליון:

6. דינים העולים

עד אחד נאמן באיסורין, אפילו אשה ואפילו עד פסול. ואין צריך ראיה ממש אלא מספיק הוכחה חיצונית ולכן מספיק ראיה במצלמה. ולכן לעניין שמיטה; מכיון שהוא רק בירור המציאות, ואין דין של ישראל עומד ורואה, וכן במקרים הדומים לזה, מועיל מצלמות. (ויש מפקפקים ביעילות מערכות הצילום גם לגבי שמיטה).

לענין חלב; נחלקו הפוסקים, ובעקבותם וועדי הכשרות, האם מועילה מצלמה להחשיב כישראל עומד על גביו להוציא מחשש חלב עכו"ם או לא. לדעת המחמירים - צריך דוקא ישראל עומד ורואה או יכול לראותו. לדעת המקילים - אדרבה מצלמה עדיף טפי מעומד ורואה, שהמשגיח רואה ואינו נראה, ויכול להסתכל בכל רגע נתון, ויכול לבדוק למפרע בשבתות ומועדים, לדעת הגר"ש אלישיב מצלמה לבד מספיק. אולם לדעת הגר"ש ואזנר (במכתב הראשון כשעדיין התיר) צריך שבנוסף יהיה 'ישראל נכנס ויוצא' לפחות 20 פעמים בשנה.

לכאורה אסור לבעלים ישראל לשהות בשבת בטווח המצלמה של הרפת, כיוון שנחשב 'פסיק רישא דניחא ליה'. ויש מתירים דחשיב 'פסיק רישא דלא ניחא ליה' בכותב דרבנן.

הגר"מ פיינשטיין התיר בשעתו חלב עכו"ם כי יש מירתת מצד חוקי הממשלה שלא לערב חלב בהמה טמאה. יש טוענים שכיון זה לא שייך משני טעמים; א. אולי חלבו בהמה שעברה ניתוח והיא בחשש טריפה שבזה אין בעיה חוקית. ב. בית משפט זיכה על אונאה כזו. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא;

האם מותר לשמוע מוזיקה בגלות? – גיטין דף ז.

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

לרפואת הגאון
הגדול רבי
רפאל שמואל
יעקב בן
יהודית צביה
שליט"א
בתושח"י

הגיליון מוקדש
לרפואת
הפעוטה רבקה
בת ברכה רחל
תחי' בתושח"י